

Gemaakt door het redactieteam:
*Resilient Rotterdam & Impact en Nazorg & Vital
Cities & Citizens (EUR)*

#08

KENNIS & INSPIRATIE

28 oktober 2020

Gemeente Rotterdam

Bericht van de redactie

Covid-19 zal helaas nog een tijd deel uitmaken van ons leven en impact hebben op ons werk en de stad. We willen natuurlijk vooral weten wat werkt. In de rubriek 'Uitgelicht' zetten we daarom de vijf belangrijkste 'wereldwijde lessen over lockdownstrategieën' onder elkaar. Verder in deze editie:

- Interessante voorbeelden uit Griekenland, Schotland en Turkije die stuk voor stuk leerzaam en inspirerend zijn voor onze stad. Athene laat zien hoe je cultuur kunt inzetten om het herstel van de stad een *boost* te geven. Antalya inspireert als het gaat om hoe je burgers kunt ondersteunen bij gezond leven tijdens en na de coronapandemie en Cardiff is een schoolvoorbeeld van hoe je jongeren via nieuwe innovatieve aanpakken kunt betrekken bij het zoeken naar oplossingen voor hun situatie in tijden waar de coronamaatregelen gelden.
- Interviews met twee wetenschappers zetten ons aan het denken over hoe we het gedrag van burgers kunnen beïnvloeden en welke gevolgen de pandemie heeft voor jongeren. Professor S. Denktas adviseert ons bijvoorbeeld om risicoperceptie persoonlijker en situatiespecifiek te maken en vooral ook te vertellen wat er wel kan en mag ondanks de beperkende maatregelen, in plaats van vooral vertellen wat er allemaal niet mag. Eveline Crone (hoogleraar Developmental Neuroscience in Society) onderschrijft dit en geeft daarnaast aan dat we jongeren kansen moeten bieden om zich te blijven ontwikkelen en hen moeten betrekken bij het vinden van oplossingen. Hier liggen kansen en hierin valt volgens Crone nog veel te verbeteren.
- Rotterdamse cijfers geven het ook aan: cybercriminaliteit neemt toe, al dan niet door covid-19. In deze update een onderzoek naar de impact van cybercriminaliteit en covid-19. Zijn we ons voldoende bewust van de consequenties voor burgers en ondernemers?
- Tot slot mooie artikelen die gaan over herstel tijdens de crisis via inzet van sociaal ondernemers, door aanpassingen in de bijstand versneld door te voeren om de uitstroom te vergroten en door te investeren in fysieke ruimte om juist nu ontmoetingsmogelijkheden te vergroten, ondanks de 1,5 meter afstand die we moeten houden.

Internationale voorbeelden

[Athene / De stad als podium](#)

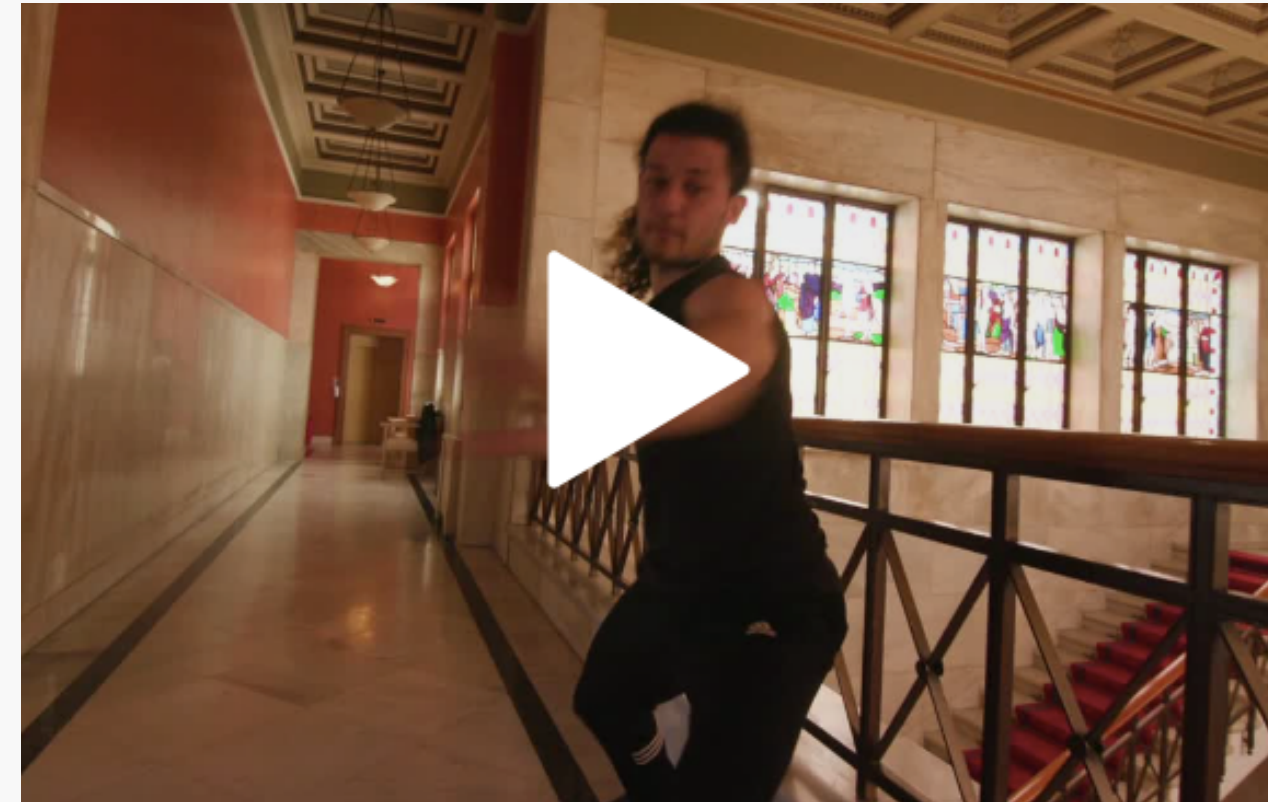
Athene gebruikt cultuur om het herstel van de stad een boost te geven. Al aan het begin van de lockdown deed de gemeente een open oproep aan kunstenaars. Meer dan 600 voorstellen uit de culturele sector (kunst, muziek, theater, uitvoeringen, dans, film, literatuur) vormen een uitgebreid programma. Deze worden via livestreams en video's uitgezonden, bijvoorbeeld 'Stay home with the authors'. Ook zijn er coronaproof live-evenementen. De gemeente coördineert de activiteiten en biedt gratis ondersteuning voor de streaming en publiciteit en gemeentelijk vastgoed voor de kleinere culturele evenementen.

[Lees hier meer](#)

[Antalya Muratpasa / Leef en gezondheidsprogramma](#)

Beter eten en meer sporten. Dit zijn de ingrediënten van het zogenaamde Leef- en gezondheidsprogramma van de gemeente Antalya Muratpaşa in Turkije. Met dit programma wil de gemeente burgers ondersteunen bij gezond leven, tijdens en na de coronapandemie. De focus ligt vooral op het bestrijden van obesitas, diabetes en kanker. De gemeente maakt in samenwerking met diëtisten en experts een programma waarbij bewoners in workshops van alles leren over gezonde interventies. Burgers krijgen onder andere gepersonaliseerde voedingsprogramma's en sportprogramma's.

[Lees hier meer](#)

[Cardiff / Supportservice voor de jongeren](#)

De gemeente Cardiff breidt haar *Youth service* uit vanwege de toegenomen vraag naar ondersteuning. 'Jongeren hebben het extra zwaar tijdens deze crisis en het is van groot belang dat we zicht krijgen op hun behoeften', aldus Sarah Melly, wethouder educatie. Cardiff Youth Service heeft een reeks nieuwe innovatieve diensten opgezet om gesprekken met grote groepen jongeren aan te gaan. Zo betreft de gemeente de jeugd bij het vinden van oplossingen voor hun situatie. De digitale betrokkenheid tussen de gemeentelijke service en jongeren is sterk toegenomen via sociale media. Zo zijn er wedstrijden en vraag-antwoordsessies. Daarnaast gaat de Youth Service ook de straat op om contact te leggen met de jeugd en te vragen naar hun mening en hun behoeften.

[Lees hier meer](#)

Advies: Professor doktor Semiha Denktas

Door: Britt Boeddha, Marco Bik, Naomi Sonneveld & Chanice Swedo 15 oktober

Gedragswetenschapper prof.dr. Semiha Denktas is als hoogleraar verbonden aan de Erasmus School of Social and Behavioural Sciences. Ze is tevens Chief Diversity Officer. Vanaf 1 september 2018 leidt ze de Behavioural Change pijler aan de Erasmus School of Social and Behavioural Sciences Rotterdam (ESSB). Semiha Denktas is ook de academische trekker van het unieke project BIG Rotterdam (BIG'R). Dit is een samenwerkingsverband tussen de gemeente Rotterdam en de Erasmus University Rotterdam. BIG'R onderzoekt of issues en urgente problematiek kunnen worden opgelost of verbeterd door het gedrag van mensen positief te beïnvloeden vanuit een wetenschappelijke invalshoek. BIG'R adviseert de gemeente Rotterdam over gedragsinterventies en gedragsbeïnvloeding. Lees hieronder Semiha's kijk op de huidige coronamaatregelen en manieren waarop we als overheid beter kunnen communiceren.

Communicatie en handelingsperspectieven

'De coronacrisis is nog niet voorbij. Ons gedrag speelt daar een grote rol in. Om gedrag van burgers blijvend te kunnen beïnvloeden, moeten experts en de overheid anders communiceren. Er is een roep om duidelijke en eenduidige informatie over de risico's en de manieren waarop het virus zich verspreidt. Deze informatie moet begrijpelijk en toegankelijk zijn voor alle doelgroepen in onze samenleving, niet alleen voor de hoogopgeleide Nederlander. Om de boodschap aansprekelijk te maken, moeten we dus voorbeelden gebruiken die herkenbaar zijn voor verschillende groepen in de samenleving.'

Emotie in communicatie

'Als we het risico dat het virus met zich meebrengt serieus nemen, houden we ons eerder aan de regels. Het belang van de maatregelen wordt voelbaarder als we de risicoperceptie persoonlijker en situatiespecifiek maken. Als we alleen in algemene termen over het risico spreken, blijft dit voor veel mensen te abstract. Waarschuwingen lijken dan vooral over anderen te gaan en we kunnen onszelf als een uitzondering gaan zien. Het is dus belangrijk om mensen zo persoonlijk mogelijk aan te spreken, bijvoorbeeld met voorbeelden die bij specifieke doelgroepen passen. Want niet alle argumenten zijn voor alle groepen even belangrijk. Jongeren kunnen bijvoorbeeld beter worden aangesproken op het beschermen van ouderen en het voorkomen van een lockdown. Ouderen kun je motiveren door op de risico's voor de eigen gezondheid te wijzen. Verder hebben we meer aandacht voor emotionele boodschappen. Zulke boodschappen worden ook belangrijker gevonden. Door emotie te gebruiken in de communicatie, kun je het belang van de maatregelen benadrukken. Het is daarbij niet de bedoeling om de mensen angstig te maken. Het gaat om communicatie over wat jouw gedrag voor gevolgen kan hebben voor jezelf en de naasten die jij liefhebt.'

Duidelijke tips

'Verder moet voor iedereen duidelijk zijn hoe je de adviezen en maatregelen moet uitvoeren. Dat is vaak het belangrijkste. Als we niet weten hoe we de maatregelen moeten toepassen, wordt het heel lastig ze op te volgen. Je kunt de maatregelen niet overal even makkelijk opvolgen. Als je met veel mensen in een klein appartement woont, is dat lastiger dan in een ruime woning met een tuin. Geef mensen duidelijke, gemakkelijk te begrijpen tips voor wat ze kunnen doen. Zorg dat die tips eenduidig zijn en niet allerlei uitzonderingen bevatten, waardoor mensen de regel weer ter discussie kunnen stellen.'

Goed voorbeeld doet volgen

'Mensen zijn sociale wezens. Hoe andere mensen zich gedragen heeft, vaak ongemerkt, grote invloed op ons gedrag. Hoe we denken dat anderen zich meestal gedragen en welk gedrag zij goedkeuren, wordt de sociale norm genoemd. Als wij het gevoel hebben dat de meeste mensen zich aan de regels houden, zullen wij dit zelf ook eerder doen. We letten daarbij vooral op mensen die op ons lijken. Veel verschillende groepen rolmodellen laten zien is daarom belangrijk. Denk bijvoorbeeld aan mensen met verschillende culturele achtergronden en mensen van verschillende leeftijden. Ook nemen we eerder gedrag over van mensen die we bewonderen of autoriteit hebben. Het gedrag van zulke rolmodellen is in een crisis daarom extra belangrijk. Als mensen zich daarnaast gesteund voelen, is het makkelijker hen te motiveren. Burgers willen graag het idee hebben dat de overheid hen ondersteunt en niet alleen bestraft. Dat ging bijvoorbeeld fout toen er veel nadruk werd gelegd op jongeren die het niet goed deden. Jongeren kregen daardoor het idee dat veel leeftijdsgenoten zich niet aan de regels hielden. Dat motiveert niet om je zelf wel goed te gedragen. Groepen kwamen toen ook ongewild tegenover elkaar te staan. Dat is jammer, want juist het gevoel dat dit virus samen aan te pakken is, kan mensen motiveren.'

Laat zien wat nog wel kan

'Er mag in deze tijd heel veel niet. Laten zien wat nog wel kan, is dan belangrijk. Mensen leren van hoe anderen iets doen. Het kan enorm helpen wanneer mensen het juiste gedrag ook echt laten zien, bijvoorbeeld in filmpjes. Zo richt je de aandacht op mensen die zich netjes aan de regels houden. Laat daarbij veel verschillende mensen in veel verschillende situaties zien. Zo voelt iedereen zich aangesproken.'

Ga met mensen in gesprek

'Ten slotte is het belangrijk om inzicht te krijgen in waarom waarom mensen zich wel of niet aan de regels kunnen of willen houden. Ga daarom met mensen in gesprek. Bied vervolgens praktische oplossingen. Hebben mensen bijvoorbeeld geen mondkapje, omdat ze die niet kunnen betalen? Deel ze uit. Daar zijn ook in andere steden mooie voorbeelden van. Is het in de supermarkt moeilijk om 1,5 meter afstand te houden? Stel dan een limiet voor het aantal mensen dat in de winkel mag zijn.'

Handige tips van Semiha Denktas

Maak afspraken met jezelf. Plan je gedrag.

Bijvoorbeeld: als ik thuiskom, was ik altijd mijn handen.

Het is moeilijk om gedrag te automatiseren. Een briefje bij de voordeur is een handig geheugensteuntje (een zogenaamde nudge).

Laat zien hoe de 1,5 meterregel van toepassing is in je huis.

Bijvoorbeeld: wanneer er visite komt, kun je van tevoren een tekening maken met de indeling van gasten. Als je deze laat zien aan je gasten, maak je duidelijk waar zij moeten zitten, en straal je uit dat je het belangrijk vindt je aan de regels te houden.

Zet hygiënegel bij de kapstok

Bijvoorbeeld: voor jezelf en visite

Zodat iedereen die binnenkomt direct hun handen kunnen ontsmetten.

Uitgelicht: Wereldwijde lessen over lockdownstrategieën

We gaan gebukt onder een tweede golf. In een rap tempo lopen de coronabesmettingen op. De belangrijkste reden: we waren niet op tijd met voldoende maatregelen. Daarnaast was er ook veel verwarring over de genomen maatregelen. Wat kunnen we hiervan leren en waarop moeten we letten bij het versoepelen van de maatregelen? *The Lancet* publiceerde een *Health Policy-paper* waarin 5 Aziatische en 4 Europese steden met elkaar vergeleken worden. Dit zijn de lessen.

- Lees [hier](#) het volledige paper

Een uitgebreider overzicht van de coronamaatregelen in Europa vind je hier:

[Coronamonitor Amsterdam](#)

Uitgelicht: Lessen lockdownstrategieën

- 1 Maak de afwegingen transparant en communiceer duidelijk**

Het is essentieel dat er een duidelijk en transparant plan wordt gecommuniceerd. Daarin moet helder zijn op basis van welke factoren afwegingen worden gemaakt. In het plan staan per fase de inperkende maatregelen en per fase de criteria voor eventuele versoepelingsmaatregelen.
- 2 Versoepel de maatregelen pas als er robuuste informatiesystemen zijn**

De beperkingen mogen pas versoepeld worden als er robuuste systemen zijn waarmee de besmettingssituatie nauwlettend gemonitord kan worden. Hoewel er discussie is over het gebruik van 'R' (het reductiegetal) als een besluitvormingsindicator, vereist het data van hoge kwaliteit die in realtime in de juiste context moeten worden geïnterpreteerd. Zo kan een kleine lokale uitbraak de R-waarde voor het hele land verhogen, maar is een landelijke lockdown niet noodzakelijk.
- 3 Betrek burgers zo veel mogelijk bij lokale maatwerkoplossingen**

Regeringen moeten burgers zo veel mogelijk betrekken bij het bedenken van maatwerkoplossingen die passen bij de lokale context, zeker de kwetsbaarste burgers. Regeringen moeten hun maatregelen niet nemen op basis van veronderstellingen over wat gemeenschappen wel of niet kunnen accepteren.

4 Elk land moet een effectief zoek-, test-, traceer-, isoleer- en supportsysteem hebben

Uit voorlopig onderzoek blijkt dat het identificeren en isoleren van mensen met milde klachten en asymptomatische gevallen de R, de druk op de gezondheidszorg en het aantal sterfgevallen aanzienlijk kan verminderen. Een modelstudie heeft ook gesuggereerd dat isolatie op instellingen, zoals in sommige Aziatische landen gebeurt, de transmissie van het virus tussen huishoudens verlaagt vergeleken met thuisisolatie. Een app inzetten om contacten te traceren vermindert de overdracht van het virus waarschijnlijk zodra 56% van de populatie de app effectief gebruikt. Het vind-, test-, trace-, isoleer- en supportsysteem moet ondersteund worden met aanhoudende investeringen in de capaciteit van gezondheidsinstellingen en het hele gezondheidssysteem, bijvoorbeeld voorraden, personeel en overige faciliteiten. De WHO en het Internationaal Monetair Fonds roepen regeringen op om prioriteit te geven aan gezondheidsuitgaven die ook hand-in-hand gaan met het opleiden en behouden van geschoolde werknemers, om ook zo het economische herstel te stimuleren.

5 Gaan de grenzen weer open? Zorg dan dat screeningsinstrumenten en quarantainemaatregelen op orde zijn

Als landen hun grenzen weer openen, zijn screeningsinstrumenten en quarantainemaatregelen essentieel om coronagevallen te kunnen identificeren en verdere overdracht binnen de gemeenschap te voorkomen. De landen moeten deze processen regelmatig optimaliseren.

In gesprek met Eveline Crone

- Effecten van de coronacrisis op de ontwikkeling van jongeren -

Door: Britt Boeddha, Marco Bik, Chanice Swedo
20 oktober

Eveline Crone, hoogleraar Developmental Neuroscience in Society aan de Erasmus Universiteit Rotterdam, doet onderzoek naar de gevolgen van de coronacrisis voor de ontwikkeling van jongeren in de leeftijd van 12 tot en met 25 jaar. Het onderzoek loopt nu een halfjaar. Daarom is het nog te vroeg om iets te zeggen over de effecten op de lange termijn. In dit interview geeft Crone richtlijnen over de ontwikkeling van jongeren, waar we nú al rekening mee kunnen houden.

Meer informatie: In 2020 is Crone benoemd tot hoogleraar Developmental Neuroscience in Society aan de Erasmus Universiteit Rotterdam. Samen met haar SYNC lab (Society, Youth and Neuroscience Connected) wil zij haar onderzoek integreren met maatschappelijke vraagstukken. [Check hier voor meer info](#)

Richtlijn 1: Laten zien wat er wel kan in coronatijd is voor jongeren heel belangrijk

‘Voor jongeren ligt de focus op het hier en nu. Ze richten zich op wat er op de korte termijn, deze week of volgende week, belangrijk voor hen is. Niet op over een halfjaar of over een paar jaar als de maatregelen achter de rug zijn. Voor jongeren is het lastig om ver vooruit te kijken en een stip op de horizon te zetten. De hersenen van jongeren tijdens de pubertijd zijn als het ware in ontwikkeling. Met name gebieden die betrokken zijn bij emoties, spanning en risico’s worden in deze tijd extra actief. Pubers zitten in een belangrijke fase waarin ze hun identiteit ontwikkelen. Ze doen dit door zich te verhouden tot de omgeving en anderen: hoe zie ik mijzelf en hoe zien anderen mij? Op die manier leren jongeren ermee omgaan dat ze niet altijd hetzelfde kunnen zijn; zij leren zich aanpassen aan verschillende omgevingen. Thuis voelen en gedragen pubers zich bijvoorbeeld anders dan op school. Corona maakt die ontwikkeling lastiger. Pubers horen vooral wat ze niet mogen doen, terwijl ontmoetingen nu juist zo belangrijk zijn om zich positief te ontwikkelen. Het is onze gezamenlijke verantwoordelijkheid om jongeren tegemoet te komen in hun behoeftes in deze vormende fase van hun leven, waarbij we uiteraard ook rekening houden met alle restricties waar we op dit moment mee te maken hebben. We moeten samen bedenken hoe dat kan. We kunnen het ons niet veroorloven om deze hele generatie hun ontwikkeling te ontnemen.’

Richtlijn 2: Digitale identiteitsontwikkeling compenseert niet de identiteitsontwikkeling in het echte leven

‘Jongeren hebben uiteraard wel plezier aan digitale contacten. Toch is het belangrijk om offline sociale contacten te blijven stimuleren. In het echte leven kom je namelijk mensen tegen die anders denken dan jij. En dat is nou juist belangrijk voor je identiteitsontwikkeling. Op het internet kom je toch vooral mensen tegen die grotendeels hetzelfde denken. Je kunt in een soort fuik terecht komen en die kan gevaarlijk zijn. Onderzoek laat zien dat er ook voordelen van het ‘thuiszitten’ in coronatijd zijn voor jongeren. Zo zijn er veel jongeren die voor de crisis een prestatiedruk voelden, maar nu juist minder stress ondervinden. Ook zijn er jongeren die de *social distancing* wel prettig vinden, bijvoorbeeld omdat ze erg verlegen zijn. Maar er wordt vanuit de samenleving wel verwacht dat ze weer meedoen zodra dat weer kan. Dat is nóg een reden om ook in het echte leven contact met elkaar te blijven houden. We moeten goed de lessen leren uit deze crisis: niet alle veranderingen zijn slecht en sommige willen we misschien wel behouden.’

Richtlijn 3: Kansen bieden om zich te blijven ontwikkelen is cruciaal voor Rotterdamse jongeren

'In Nederland hebben jongeren nog de mogelijkheid om naar school te gaan en zichzelf te vormen. In principe hoeven zij geen afstand te nemen van het onderwijs, en dat is voor hun ontwikkeling een groot goed. Kijkend naar onlinelessen zagen we dat sommige jongeren serieuze ontwikkelingsachterstand opliepen. In Rotterdam merken we dat jongeren zich soms ook in het nauw gedreven voelen. Het komt voor dat als ze naar buiten gaan om bijvoorbeeld te basketballen, de burens de politie bellen. In onze gesprekken met jongeren werd verteld dat vanwege slechte wifi ook problemen ontstonden om de lessen goed te volgen. Sommige jongeren gingen in deze situatie bijvoorbeeld naar een fastfoodrestaurant om daar de wifi te gebruiken. Maar daar werden ze vervolgens na een uur weer weggestuurd, omdat ze niet willen dat je daar te lang blijft hangen. Zo missen sommige jongeren een deel van hun lessen, terwijl dit natuurlijk niemands schuld is. Het is belangrijk dat we hier oog voor hebben.'

Richtlijn 4: We moeten jongeren betrekken bij het vinden van oplossingen

'Laat ik vooropstellen: het is heel belangrijk dat jongeren zich aan de maatregelen houden en meewerken om besmettingen zo veel mogelijk te beperken. Maar om een goed beeld te krijgen van de behoeften en de uitdagingen van jongeren, moeten we eerst met hen in gesprek gaan. Via bijvoorbeeld jongerensessies kan er een balans worden gezocht waarbij jongeren zich én aan de maatregelen kunnen houden én zich kunnen blijven ontwikkelen. Daarbij moeten we wel rekening houden met de verschillen tussen jongeren die kunnen worden uitvergroot als zij grote uitdagingen tegenkomen in de omstandigheden waarin zij opgroeien. Bijvoorbeeld jongeren met sterk wisselende dagelijkse emoties kunnen extra gevoelig zijn voor stress en we zullen een situatie moeten creëren waarin ook juist hun betrokkenheid wordt ingezet om anderen te helpen.

Door de geschiedenis heen zien we dat 10 tot 15 procent van de jongeren (gaat terug tot Plato) rebels is en problemen veroorzaakt. Dat betekent dat 85 procent van de jongeren juist graag wil bijdragen en het goed wil doen. Maar we zagen ook dat 40 procent liet weten tijdens de lockdown toch afgesproken te hebben met vrienden. Deze cijfers laten zien dat het voor jongeren enorm belangrijk is om elkaar te blijven zien; dit is waarvoor ze leven. Wij als wetenschappers en beleidsmakers zouden daar ook begrip voor moeten tonen door allereerst richting jongeren te erkennen dat dit belangrijk voor ze is.

Daarnaast kunnen we ook kijken hoe sociaal contact wél op een veilige manier kan plaatsvinden. Ik vind het als wetenschapper moeilijk om een waardeoordeel te geven aan oplossingen en maatwerk, zoals het creëren van sociale bubbels van maximaal 5 personen waarbij je geen afstand hoeft te houden. Belangrijker is dat we in samenwerking met jongeren, wetenschappers en beleidsmakers mogelijkheden bedenken. Het is belangrijk dat het een gezamenlijke beslissing is.'

Wat wil je de gemeente Rotterdam meegeven over de specifieke situatie van Rotterdamse jongeren?

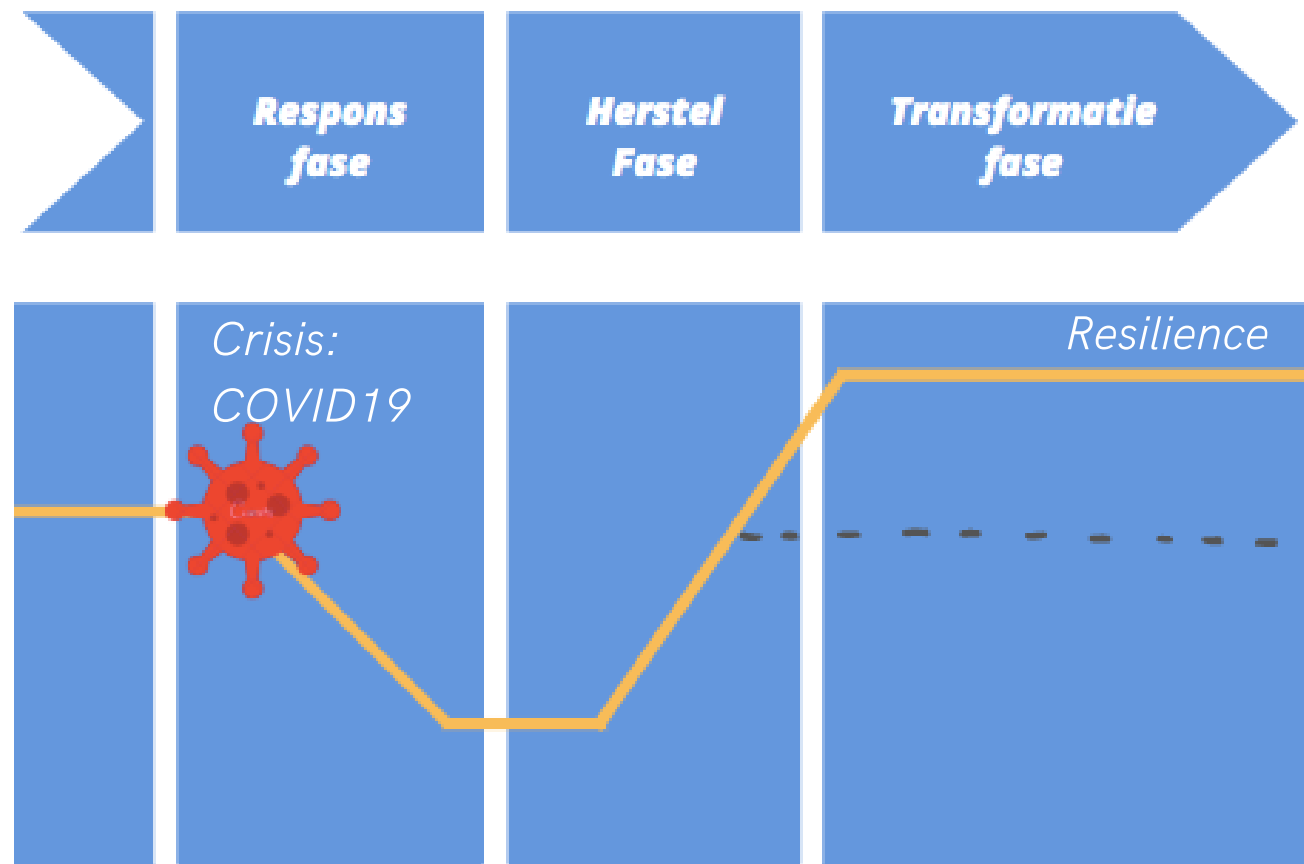
'Mijn advies aan de gemeente is om naar jongeren te luisteren en ze een stem te geven. Uit onderzoek blijkt dat jongeren rond hun 16e sterk de behoefte hebben om hun stem te laten horen. Dat is een fundamentele behoefte. Jongeren willen juist helpen en dingen doen. Ze hebben passie om de wereld te veranderen. Dat optimisme is zo bijzonder. Hoe uniek is die fase? Zonde als we hun ideeën en energie niet gebruiken.

Als tweede adviseer ik ervoor te zorgen dat jongeren met verschillende achtergronden elkaar blijven ontmoeten. Wij merken al in de jongerenpanels dat er een scheiding ontstaat tussen jongeren met verschillende achtergronden. Maar wat Rotterdam uniek maakt, is de grote diversiteit en de wijze waarop die verschillende Rotterdammers met elkaar omgaan. Dat is heel waardevol voor de identiteitsontwikkeling van jongeren. Het gevoel voor een ingroup en outgroup ontwikkelt zich in de tienerjaren: 9- tot 10-jarigen gaan met iedereen om, jongeren van 18 jaar gaan vooral om met mensen die ze kennen. Probeer het ook zo te brengen bij jongeren: het is een kans voor jullie om op te groeien op een plek waar je anderen kunt ontmoeten met verschillende achtergronden.'

Hoe krijg je jongeren met verschillende achtergronden bij elkaar in coronatijd?

'De scholen zijn nog open, dus misschien kan het met scholenprogramma's. Voor jongeren is school meer dan alleen maar leren. School is ook een veilige haven waar zij in contact met anderen hun drijfveren kunnen ontdekken. En er zijn natuurlijk nog meer ideeën te bedenken om jongeren bij elkaar te brengen. Bij de gemeente werken genoeg slimme mensen die kunnen meedenken. Belangrijk is om het aan jongeren te presenteren als een gezamenlijk doel: dit is ook jullie wereld, denk mee, help elkaar. Dat laatste is een veerkrachtfactor. Het geeft het gevoel dat je nuttig bent en iets kunt bijdragen.'

Crisisfases

Crisisfases

Responsfase

De impact van de pandemie zo veel mogelijk beperken.

- (onderzoeks)resultaten uit de responsfase.

Herstelfase

Het functioneren van de stad zo snel en effectief mogelijk herstellen.

Transformatiefase

Draait om het 'building back stronger'- principe: een stad die na de crisis sterker is dan ervoor (leren en groeien).

Resilience

Het vermogen van mensen, gemeenschappen, organisaties, bedrijven en systemen om te overleven, zich aan te passen en te groeien, ongeacht de aard en omvang van langdurige spanningen en crisissen.

Kennis Responsfase

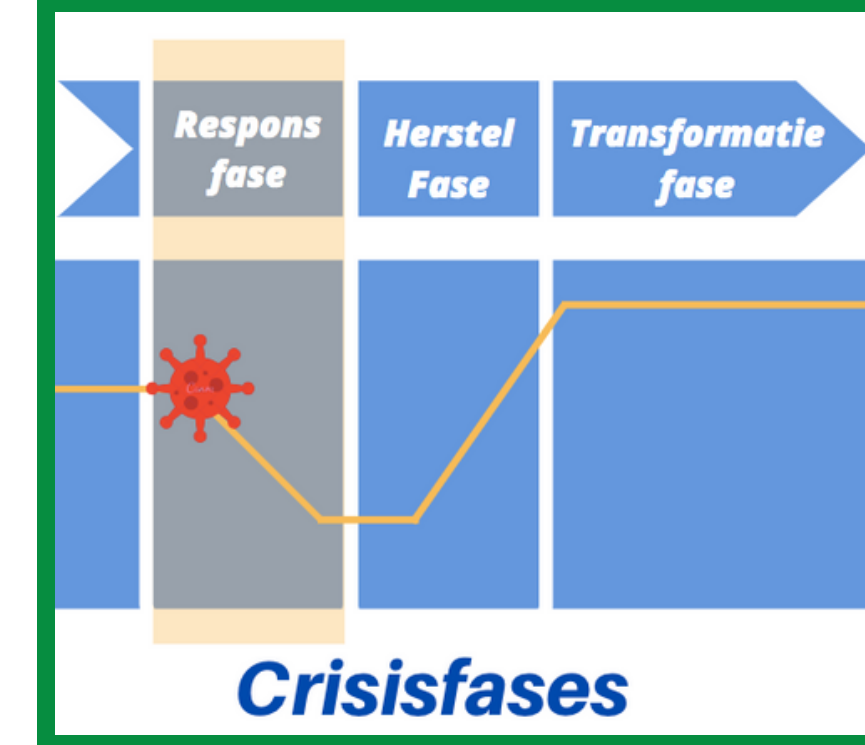
➤ COVID-19 SPARKS UPWARD TREND IN CYBERCRIME | Europol

Dit artikel gaat over de impact van cybercriminaliteit en covid-19. In veel gevallen heeft covid-19 bestaande problemen vergroot.

- Phishing, online oplichting en de verspreiding van nepnieuws worden nog steeds ingezet om kwetsbare mensen aan te vallen. Criminele communicatie is in veel gevallen versleuteld en daarom is het waardevol om toegang te krijgen tot de versleutelde gegevens.
- Ransomware-aanvallen zijn geavanceerder geworden en zijn gericht op specifieke organisaties in de publieke en private sector. Criminelen dreigen verzamelde gegevens te verkopen, waardoor de druk op de slachtoffers toeneemt.
- Er wordt meer materiaal van kindermisbruik via bestaande ontraceerbare platforms gedeeld. Ook worden er livestreams gebruikt. Die worden nog populairder vanwege de reisbeperkingen. Dit is een van de belangrijkste uitdagingen voor de wetshandhaving, omdat dit materiaal niet wordt opgenomen.
- SIM-swapping, waarmee daders accounts kunnen overnemen, is een van de nieuwste trends. Met SIM-swapping wordt een authenticatiestap overgeslagen en krijgt de dader toegang tot gevoelige gebruikersaccounts.
- Illegale goederen worden nog steeds verkocht op het dark web; het aantal gedecentraliseerde, privacygerichte platforms is het afgelopen jaar toegenomen.

De Internet Organised Crime Threat Assessment (IOCTA 2021) stelt doelen en prioriteiten om deze onderwerpen aan te pakken en bestrijden.

[Lees hier meer](#)

Kennis Herstelfase

Nieuwe zekerheid | Plandag 2020

In dit artikel wordt onderzocht hoe sociale ondernemingen de risico's van de pandemie kunnen verminderen.

- *Omzet*: De coronacrisis biedt sociale ondernemingen kansen om nieuwe bedrijfsmodellen te ontwikkelen; om meer sociale impact te hebben, maar ook om de winst te maximaliseren.
- *Herstructurering*: Het is van vitaal belang om prognoses te kunnen gebruiken om scenario's in kaart te brengen. Stresstestprognoses kunnen bijvoorbeeld handig zijn. Daarmee kun je de toereikendheid van of aanvullende vereisten voor kapitaal financiering en leningen beoordelen. Zo wordt duidelijk wat de grootste afwijking van een plan kan zijn waarbij een bedrijf kan overleven.
- *Fusies en overnames*: Door covid-19 kampen veel organisaties met fundamentele onzekerheden. De bedrijven die het wel goed doen, kunnen misschien de bedrijven overnemen die het moeilijk hebben.
- *Financieel management*: Alle organisaties moeten op elk moment een nauwkeurige momentopname van het bedrijf kunnen geven, zodat er goede beslissingen worden genomen. Het geld dat in kas is, moet zo goed mogelijk besteed worden.
- *Integratie*: Een andere strategische optie is samenwerken met andere bedrijven en bijvoorbeeld de backoffice delen.

[Lees hier meer](#)

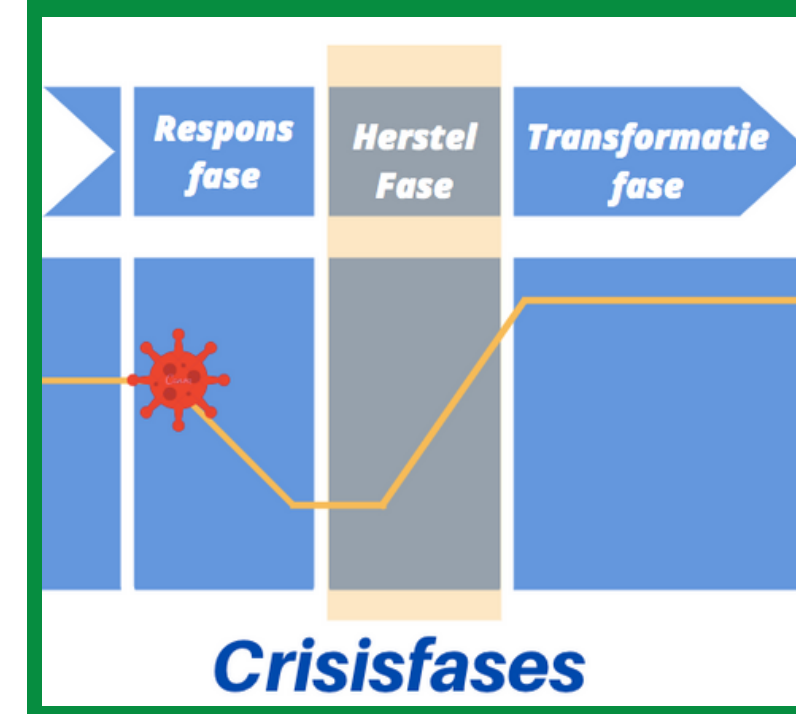

Ga partnerschappen aan met organisaties voor evenementenbeveiliging om covid-maatregelen te ondersteunen | Showsec

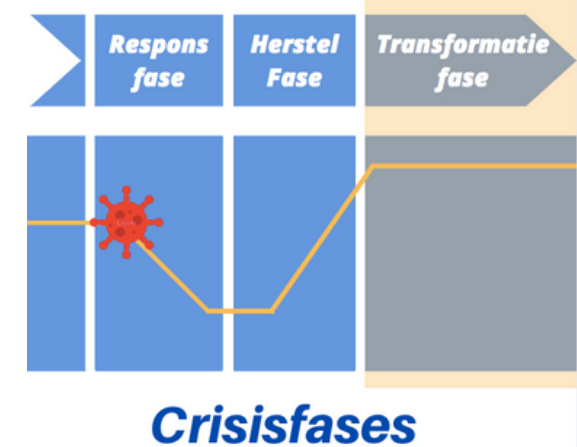
Zogenaamde *covid-marshalls* kunnen het publiek en organisaties helpen om de regels beter na te leven. Organisaties die ervaring hebben met crowd- en peoplemanagement hebben misschien de vaardigheden om de implementatie van covid-gerelateerde beperkingen te ondersteunen. Bedenk hoe beveiligingsorganisaties voor vertrouwde evenementen kunnen worden getraind om waar nodig covid-marshalling-ondersteuning te bieden. Covid-marshalls kunnen bijvoorbeeld:

- samenwerken met supermarkten om personeel te beschermen, paniekaankopen te minimaliseren en wachtrijen te beheren;
- in civiele noodfuncties samenwerken met lokale autoriteiten om patrouilles in het stadscentrum te ondersteunen in de dag- en nachteconomie;
- samenwerken met lokale autoriteiten en wetshandhavers om laagdrempelig antisociaal gedrag en inbreuken op sociale afstand te helpen melden;
- crowd- en peoplemanagement organiseren bij covid-19-testcentra.

[Lees hier meer](#)

Kennis Transformatiefase

Monique Kremer: De bijstand kan véél beter | Sociale Vraagstukken

De bijstand moet en kan beter. Op vijf onderdelen:

1. *Ander doel: burgerschap.* In de loop van de jaren is de bijstand van dat uitgangspunt weggedreven en wordt ze alleen afgerekend op uitstroom naar werk. Ontwikkeling, sociale contacten, gezondheid en welbevinden zijn even belangrijke doelen – het zijn immers de onderliggende doelen van betaald werk. Daarom: niet enkel werk, maar volwaardig burgerschap moet het doel worden van de bijstand.
2. *Andere aanpak:* persoonlijke aandacht. Bij dergelijke persoonlijke hulp hoort, naar goed Scandinavisch gebruik, duidelijkheid over de plichten van bijstandsontvangers: een op maat gemaakt aanbod moet je accepteren.
3. *Andere en vooral bredere ondersteuning, en een basisbaan:* de komst van wijkteams heeft integraal werken gefaciliteerd, de Sociale Dienst kan hierbij aanhaken. Diverse gemeenten experimenteren hiermee. Laat mensen een startkwalificatie halen, geef ze kortdurende on-the-jobtraining, biedt ze omscholing tijdens een crisis zoals nu, wanneer hele sectoren omvallen. Voorzie in professionele taallessen in plaats van veel aan vrijwilligers over te laten, en gerichte praktische trainingen zoals een rijbewijs halen. En eenmaal aan het werk, hoort daar begeleiding op de werkvloer bij. Sluitstuk van de bredere ondersteuning is de basisbaan ([Zie WRR](#))
4. *Andere professional:* een groot repertoire aan ondersteuning vraagt om andersoortige professionals. Een gerichte opleiding ontbreekt nu. Die zou een brede oriëntatie moeten bieden op werk, welzijn, gezondheid, huiselijke problemen, coaching en een brede opvatting over participatie.
5. *Andere arbeidsmarkt:* meer mensen moeten insluiten, zodat ook werkgevers en werknemers verantwoordelijkheid dragen voor mensen die nu in de bijstand terechtkomen. Een dergelijke terugwenteling van risico's zou bedrijven kunnen stimuleren mensen in dienst te nemen en te houden waar dat nu om economische redenen niet vanzelfsprekend is. [Lees hier meer](#)

Investeer in publieke ruimte die fysieke afstand vergemakkelijkt | Sociale vraagstukken

Het lijkt steeds moeilijker om 1,5 meter afstand te houden, vooral onder jongeren. Zij zijn minder bereid om afstand te houden. Dit komt onder andere doordat zij minder ziek worden van covid-19 dan ouderen. Afstand houden is sowieso niet makkelijk voor mensen. Dat gaat in tegen sociale gewoonten die mensen jarenlang hebben opgebouwd. 4 wetenschappers betogen daarom dat er nationaal geïnvesteerd moet worden in een alternatieve aanpak. De wetenschappers pleiten voor *nudging*: het gedrag van mensen beïnvloeden door aanpassingen in hun omgeving. Er zijn in Nederland al diverse gebieden waarin nudging voorkomt met verschillende soorten hulpmiddelen. Ondanks de verschillen in nudging per gebied moet nudging volgens de wetenschappers wel consequent zijn. Nudging kan aansluiten bij de verschillende doelgroepen en bevordert sociale interactie op anderhalve meter. Nudging moet dan ook op nationaal niveau effectief en eenduidig worden uitgevoerd.

[lees hier meer](#)

Build Back Better

Inspiration

Build back better Schools
World Economic Forum

Build back better Education
World Economic Forum

Build back better Careers
World Economic Forum

Overige kennis & inspiratie

"Hoe kan deze crisis openingen geven naar nieuwe ideeën om ons te verplaatsen in een nieuwe toekomst?"

Andere bronnen die ons helpen om na te denken over keuzes richting een veerkrachtige en weerbare toekomst:

- Corona Readings Syllabus - [The politics of Covid](#)
- [EU's recovery plan for future generations](#) | EU recovery powered by cities
- [Politics of COVID-19 weekly](#) - Geeft een overzicht van de nieuwste covid-19-webinars.
- [Resilient Cities Network \(RCN\) Speaker Series](#) - een reeks van wekelijkse webinars, waarin steden uit het (GCRN) vertellen over de initiatieven om het coronavirus te bestrijden en lessons learned met elkaar delen.

Food for thought

Dit document is erop gericht om je te inspireren en kennis rondom strategie en herstel van de huidige coronacrisis te vergroten. Hier vind je voorbeelden van acties in steden in Europa en daarbuiten naar aanleiding van de corona-uitbraak. Verschillende domeinen komen aan bod. Bij de selectie van voorbeelden hebben we zo veel mogelijk rekening gehouden met de relevantie voor Rotterdam. Daarnaast bevat dit document rubrieken die zijn gekoppeld aan de verschillende fasen van de crisis. We hopen hiermee een bijdrage te kunnen leveren aan een *weerbare* en *veerkrachtige* stad.

Op basis van behoefte zal deze kennis- & inspiratie-update verder worden ontwikkeld.

Voor gerichte verzoeken of suggesties m.b.t. toekomstige updates inzake covid-19 neem contact op met het team ImpactopRotterdam: impactoprotterdam@rotterdam.nl

During a
crisis.

Share
inspiration &
knowledge

Team Impact & Nazorg
Resilient Rotterdam

A 100 Resilient Cities Member

Colofon

Redactieteam

- Nanne Boonstra
- Marjoleine van Doorn-Claassen
- Naomi Sonneveld
- Marco Bik
- Britt Boeddha
- Ruth Prins
- Madelon van der Kemp
- Chanice Swedo
- Hanneke Vriens
- Ivo Plakman

Tekstredactie

- Fenny Brandsma
- Lilian Suurmeijer

RESILIENT
ROTTERDAM

Vraag of idee?

*Stuur jouw vraag of idee
naar: impactopro rotterdam@rotterdam.nl*

*We hebben jouw
feedback nodig*

Help ons door [dit formulier](#) in
te vullen. Kost maar een paar
minuutjes!